

Fâtiha, Fîl-Nâs Arası Sûrelerin Değerlerinin Günümüze Taşınması Merkezinde Bir Tefsir Denemesi

İlhami GÜNAY*

Öz: Kur'ân-ı Kerim, hayatın mana ve maksatlarını doğru kavramakta ve taşıdığı değerlerle hayatı inşa etmekte insanoğlunun rehberidir. Müfessirin görevi, onun değerlerini yaşadığı çağın idrak seviyesine sunmak, böylece bu değerleri muhataplarına açık, anlaşılır ve güncel bir dil ve üslup içinde doğrudan ulaştırmaktır. Nasr sûresi hâriç, tamamı Mekki olan bu surelerin taşıdığı değerler, kulun Allah, insan ve diğer varlıklarla ilişkilerini tanzim etmektedir. Birinci şıkta değerlerin kaynağı olan Yüce Allah kuluna; Zât'ını ve yaratan, yaşatan, yöneten, hesaba çeken ve affeden vasıfları başta olmak üzere bazı sıfatlarını tanıtmaktadır. Buna mukabil kullundan; Zât'ını hakkıyla takdir etmesini, ihlâsla kulluk yapmasını, hakkı tutmasını ve nankör olmamasını istemektedir. Beşeri ilişkilerinde; samimi, sabırlı ve haklara saygılı olmak, iyiliği çoğaltmak, zayıfları kollamak ve yardımlaşmak gibi değerlerle donanmasını telkin etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fâtiha, Fil-Nâs, sûre, değer, tefsir.

A Tafsir Attempt to Transfer the Values Situated in al-Fatihah and the Surahs between al-Fil and an-Nas to the Present

Abstract: Holy Qur'an is people's guide for make them to truly understand of life's worth-meaning and constructing the life with it's norms. Mufassir's duty is to represent it's worth to present time's cognizance, so transmit the values to collocutors with an understandable, current and clear wording. Carrying values of those suras which are completely Makkî, except for Surah Nasr regularizes the relationship with Allah, human being and assets. In the first option Allah, introduces his some characters and essence as a creator, director, make the assets live and questioner. As a return of that introduction He asks from the human beings to appreciate his Essence duly, be an abd with ikhlas (sincerity) and fair and also not to be ungrateful. Besides, he asks from human being to be warm, patient, respectful to the rights, increase favours, protect weaks and helping in their human relations.

Keywords: Fatiha, Fil-Nas, Surah, value, tafseer

---

* Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniv. İlahiyat Fakültesi.

İktibas / Citation: İlhami Günay, “Fâtiha, Fil-Nâs Arası Sûrelerin Değerlerinin Günümüze Taşınması Merkezinde Bir Tefsir Denemesi”, *Usûl*, 17 (2012/1), 7 - 38.

Giriş

Kur’ân-ı Kerîm, Yüce Mevlâ’nın isteği doğrultusunda hayatı kavramakta ve düzenlemekte insanın rehberi kılınmıştır. Bu yüzden genelde insanoğlu ve özelde müminler onu doğru okumaya, anlamaya ve yaşamaya muhtaçtır. Bunun en emin yolu, onun ilk tebliğcisinden ve samimi takipçilerinden nazari ve pratiğini usulünce öğrenmek ve muhtevasından süzülen değerlerle hayatı inşa etmektir.¹ Tarih boyunca tam ve kısmi tefsirler, bu amacı gerçekleştirmek için yazılmıştır.

Kur’ân-ı Kerîm’in lafzı ve ona bağlı olarak manası indiği haliyle Mushaf’ta ve kalplerde korunmakla beraber, onun muhatabı olan insanın kültürü, algısı, hayat şartları ve idraki sürekli değişmektedir. Bu sebeple yeni tefsirler yazılmakta ve müfessirler, çağının insanının Kur’ân mesajlarını doğru kavramasına ve onlardan değerler çıkarmasına yardım etmektedirler. Bu sebeple incelenen ayetlerin lafız-mana dengesini gözetmek ve onlardan çıkarılan değerleri günümüze taşıyarak hayata yansıtmak devamlı bir ihtiyaç halini almaktadır.

Kur’ân-ı Kerîm’in mesajının günümüze taşınması; insanoğlunun sorunlarını çözmekte, ihtiyaçlarına cevap vermekte ve onun tarihte kalmış donuk bir metne dönüşmesini önlemektedir. Ancak bu önemli görevin önünde; lafzına takılıp mana ve mesajı ihmal etme, akademik dil kullanma ısrarı, bilgi yoğun tefsir gayreti ve objektif olma takıntısı gibi engeller bulunmaktadır.

Kur’ân-ı Kerîm’in lafzına takılıp kalmak ve/veya sırf mealini okumakla yetinmek, onun maksat ve manalarının özümsemesini geri plana atmaktadır. Bu da muhatapları, (bir talebemizin deyişiyle) “Kur’ân bana değil, başkasına hitap ediyor” zannına götürmektedir. Oysa hangi konudan bahsederse bahsetsin bütün ayetler, fert ve topluma dolaylı ya da dolaysız bazı bağlayıcı yükümlülükler getirmektedir.

---

¹ Değerlerin kaynağı hakkında bkz. Günay, İlhami, “Değerin Kaynağı ve Üretkenliği”, *Bakırköy’de Eğitim Dergisi*, Bakırköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, sayı: 9, 2011, s. 30.

Kur'ân-ı Kerîm, her akıl ve kültür seviyesindeki muhatabının idrakine hitap eden bir üsluba sahiptir.² Malumdur ki, Kur'ân'ın hedefi, insanı her bakımdan yükseltmektir. Ancak bununla birlikte Kur'ân'ın üslûp ve mesajlarından uzak kalmış veya bırakılmış geniş bir kitlenin varlığı da gerçektir. Bu konuda yapılan ilmî çalışmaların akademik dili ise, onun ilke ve değerlerinin tabana yayılmasını yavaşlatmaktadır. Bu durumda; geniş kitlelere akademik çalışmaları anlayacak kültürel birikimi kazandırmanın yanında, onların Kur'ânî mesajları kolayca anlamalarını sağlayacak çalışmalar da gerekmektedir.

Kur'ân-ı Kerîm, (ahiret konuları ve kıssalarda daha belirgin olduğu üzere) mesajını duygu yükleyerek aktarmaktadır. Mesajın sırf kuru bilgi formunda verilmesiye, muhatabın gönlünü kuşatmakta yetersiz kalmakta, dolayısıyla onu hayata aktarmasını göreceli şekilde zorlaştırmaktadır. Ayrıca Rasûlullah (s.a.v.)'in uyarı/vaîd ve müjde/va'd ayetlerini tilavet ederken korku ve ümitle el açarak dua etmesi,³ bir taraftan bütün ayetleri duygu boyutuyla yaşadığını gösterirken, diğer yandan onlara karşı aynı sorumluluğun bizim için de geçerli olduğunu bildirmektedir.

Kur'ân mesajının muhatabın hayatına yansımalarının bir diğer engeli ise, objektiflik gerekçesiyle iyiye ve kötüye eşit uzaklıkta durularak doğruyu desteklemenin veya bunu telkinin bazı hallerde yeterince yapılmamasıdır. Oysa Kur'ân-ı Kerîm, taşıdığı mutlak doğruları yüceltmekte ve ona uymayı sürekli telkin etmektedir, muhataplarına daima iyiliği emretmekte, kötülüklerden sakındırmakta ve kıssalar yoluyla, telkinin uygulama gibi önemli olduğunu vurgulamaktadır.⁴

2 Kılıç, Sadık, Kur'ân Dildeki Sonsuz Mucize, Gelenek Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul, 2003, s. 75.

3 Ebû Dâvûd, "Salât", 69, 148; Müsned, V/382, 384, 389; VI/92; Nesâî, "Tatbik", 73; Ebû Dâvûd, "Tahare", 45; Ayrıca Kur'ân-ı Kerîm'de duygu örnekleri için bkz. İlhami Günay, Kur'ân'da Gençlik ve Gençler, Pınar Yayınları, İstanbul, 2010, s.142-144, 275.

4 Bu konuda Kur'ân-ı Kerîm'in (يَحِبُّ لِيَحِبَّ عَمَلُوا الصَّالِحَاتِ يُدْخِلُ) gibi fiillerine ve "Nur-zulmet, basiret-körlük" gibi kıyaslamalarına bakmak yeterlidir. Muhammed Fuad

Bu çalışma; Kur’ân tefsirinde kullanılan bir kısım tefsir yöntemlerinin yukarıda sayılan mahzurlarını dikkate alarak kendine nasihat üslubunda (tariz) örnek bir tefsir denemesi yapmak üzere hazırlanmıştır. Bu üslup; dini duygusu güçlü olmayanların mesajı reddetmesini engellemek⁵ ve muhatapların gönlünü tam bir sevgi ve merhametle kucaklamayı sağlamak için⁶ önerilmiştir. Aynı maksatla çalışmada “ben/biz” dili kullanılmış ve bununla, bütün ayetlerin muhatabı bağladığını açıkça göstermek hedeflenmiştir.

Çalışmanın; neredeyse bütün Müslümanlarca ezbere bilinen Fîl-Nâs arası sureler ölçeğinde yapılması, Kur’ân’ın tedric ilkesine muvafakat ve parçadan bütüne geçiş kolaylığı sağlamak bakımından uygun görünmektedir. Bu seçim ayrıca bu kısa surelerin anlamlarını geniş kitleye özümsetmek, onları içtenlikle ibadette kullanmaya imkân vermektedir.

Öte yandan iletişim teknolojisinin yol açtığı gündem yoğunluğu, bu çağın insanını kısa mesajlarla iletişim kurmaya itmektedir. Bu durum, dini mesajların da çok özlü hazırlanmasını gerektirdiğinden çalışma, olabildiğince kısa hazırlanmıştır. Okuyucunun, Kur’ân’ın mesajına doğrudan muhatap olmasını engeller endişesiyle, konuyla ilgili ayet ve hadis mealleri genellikle dipnotta gösterilmiştir. Ayetlerin yorumları, mana tedahülü ve ayetlerin kısalığından dolayı tek tek değil (Fâtiha suresi hariç), toplu olarak yapılmıştır. Sure hakkında, ismini takiben tanıtıcı kısa bilgi verilmiştir.

Abdu’l-Bâki, el-Mu’cemu’l-Müfehres li Elfâzi’l-Kur’ân-i’l-Kerim, Dâru’d-Da’ve, İstanbul, 1986.

5 Hz. Nuh oğluna: “...Yavrucuğum, bizimle beraber sen de bin, inkârcılarla birlikte olma” diye emir kipinde seslendiğinde, oğlu dağa sığınacağını söyleyerek gemiye binmeyi reddetmişti (Hûd, 11/42-43). Bu yüzden; ölmek üzere olanlara yanındakiler, kelime-i tevhit ve/veya kelime-i şahadeti emir şeklinde değil, tekrar ederek telkin ederler.

6 Yasin Suresinin 20-27. ayetlerinde kıssa edilen Habîb-i Neccâr misalinde olduğu gibi. Bkz. Cârullah Mahmud b Ömer ez-Zemahşeri, el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmi-zi’t-Tenzil ve Uyûni’l-Ekâvil fi vücûhi’t-Te’vîl, Tahk. Adil Ahmed Abdu’l-Mevcûd ve dğr. Mektebetü’l-Ubeykân, I. Baskı, Riyâd, 1998, V, 172.

A. Fâtiha Suresi:

Beşinci sırada Mekke'de inmiştir, Kur'ân'ın tevhit, ibadet ve kıssa temelinde özetidir. Fâtiha'yı bütün namazlarımızda okumamız, kulluk/şükür bilincimizi derinleştirmekte, hedefimizi keskin çizgilerle sabitlemekte ve Allah'a olan arzumuzu artırmaktadır. Bilginin kaynağının Allah (c.c.) olduğunu bildirmekte ve hidayeti de O'ndan istemeyi⁷ emretmektedir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın ismiyle

Allah'ımın, merhametiyle yaşama hakkı verdiği varlıklardan birisi de benim.⁸ Başkası benim adımlı andığımda memnun olduğum gibi, ben de ismini andıkça Allah'ı sevmekte ve sevmekteyim. O'nun adıyla işe başlamakla, şayet o işimde kötü bir niyetim veya yanlış bir davranışım varsa, onu Allah'ın adını anarak yapmaya hakkım olup-olmadığını düşünmemi sağlamaktadır.⁹ İşim hayırlı ise, O'nun ilgisini ve sevgisini üzerime çekerek bu ilahi destekle bu işim eksik kalmayacaktır. Zaten gücümü Rabb'imden almakta ve O'nun mülkünde, O'nun adına hayatı imar etme emanetini¹⁰ üstlenmiş bulunmaktayım. Adına kulluk denilen bu göreve (indirdiği ilk ayetlerde öğrettiği üzere)¹¹ O'nun ismiyle başlama edebini göstermeliyim.

Layık olmadığım halde Rahmân ve Rahîm'in lütfu ve bereketi, O'na olan minnet ve şükran duygumu bütün hücrelerimde hissettirmektedir. Rahmân'ıma sığınmakla, muhtemel olumsuz etkileri defetmekte¹² ve kendime olan güvenim ve gayretim artmaktadır. Bu duygularla hayırlı işlerimi çoğaltmaya çalışmaktayım. O'nun çizdiği sınırlar içinde yaşadıkça İnşâallah dünya ve ahirette daha da huzura kavuşacağım.

1. Hamd, âlemlerin Rabb'i olan Allah'a aittir.

---

7 Ebu'l-A'lâ Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, (Terc. Heyet), İnsan Yay., İst., 1996, I, 38.

8 Ahzâb, 33/43.

9 Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, I, 40.

10 Bakara, 2/30; Ahzâb, 33/72.

11 "Yaratan Rabb'inin adıyla oku!" Alak, 96/1.

12 Hayreddin Karaman ve -dğr.-, Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2007, I, 58.

Dilim ve halimle yaptığım bütün övgüler yalnız, görünen ve görünmeyen âlemin yaratıcı ve yaşatanı Allah'adır. O'nun; aklımı ve idrakimi hayrete düşüren eserlerinin güzelliği, devamı, düzeni ve ahengi¹³ karşısında diğer varlıklar gibi¹⁴ tazimle secdeye kapanmaktan kendimi alamamaktayım. Varlıkların en seçkini olan insan¹⁵ cinsinin imanlı-ibadetli bir ferdi kıldığı için de canı gönülden O'na hamdetmekteyim.

En layık olanı, azametine yaraşır şekilde övmekle;¹⁶ kalbimi sükûnet kaplamakta, O'na muhabbetim ve şevkim artmaktadır. Bütün emir ve yasaklarına severek boyun eğmemin kazandırdığı derin bir sezgiyle, nefsimi terbiye ettiğini, hamdimden hoşlandığını¹⁷ ve Zât'ına yaklaştırdığını hissetmekteyim.

2. O, *Rahmân ve Rahîmdir.*

Rabb'im, bütün varlıkları rahmet ve merhametiyle yaşatmakta, korumakta, günahları affetmekte ve benim gibi yükümlü kıldıklarından kulluğun gereğini yapmamızı istemektedir. O'nun bu lütüfkârlığı, bir yandan gönlümde derin vefa ve şükür hissi uyandırırken, diğer taraftan bu nimete nankörlük etmenin

13 "...Yaratıcıların en güzeli olan Allah'ın şânı ne yücedir!" Mü'minûn, 23/14; "O, gökleri ve yeri örneksiz yaratandır..." Bakara, 2/117; "...Rahmân'ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin..."Mülk, 67/3; "...Bunu, her şeyi sağlam ve yerli yerince yapan Allah yapmıştır..." Neml, 27/88; Muhammed Ebû Zehre, Zehratü't-Tefâsir, Dâru'l-Fikri'l-Arabi, ts., I, 58.

14 "Göklerde ve yerde kim varsa, ister istemez kendileri de gölgeleri de sabah akşam Allah'a secde eder." Ra'd, 13/15.

15 "Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık..." İsrâ, 17/70; ve zımnen: Bakara, 2/30-33; Kehf, 18/50; Sâd, 38/72-76; Tîn, 95/4; Ebû Cafer Muhammed et-Taberî, Câmiu'l-Beyân an Te'vîl-i Âyi'l-Kur'ân, Tahk. Abdullah et-Türki, Merkezül-Buhûsi ve'd-Dirasâtî'l-Arabiyyeti ve'l-İslâmiyye, I. Baskı, Kâhire, 2001, I, 135.

16 Kul: "Ey Rabb'im! Zât'ının yüceliğine ve hâkimiyetinin büyüklüğüne yaraşır şekilde seni överim' dediğinde, Allah bu hamdin sevabını meleklerden bile gizleyerek hesap gününde bizzat verir." Bkz. Seyyid Kutub, Fî Zılâlî'l-Kur'ân, Dâru'ş-Şurûk, 32. Baskı, 2003, Kahire, I, 22.

17 "Şüphesiz Allah (c.c.), kulu bir lokma yediği veya bir yudum içtiği zaman hamd ettiğinde bundan hoşnut olur" Müslim, "Zikir", 89; Hz. Ali: "Elhamdülillah", Allah'ın onu söyleyenden razı olacağı bir rıza (ve şükür [İbn Abbas]) kelimesidir" Muhammed b. Ali eş-Şevkânî, Fethu'l-Kadîr, Thk. Abdurrahman Umeyra, Dâru'l-Vefâ, ts., I, 83.

cezası, korkuya ve endişeye sevk etmektedir.¹⁸ Bu hal vicdanımı, O'na verdiğim kulluk sözüme¹⁹ daima sadakatle bağlı kalmaya mecbur etmektedir. Rabb'imın sınırsız rahmet ve merhameti, O'nun ahirette adaletle hükmedeceğini unutturmamakta, iki cihanda da lütfunu ümit ettirmektedir.

3. *O, hesap ve ceza gününün sahibidir.*

Bütün varlıkların sahibi ve onlara hükmünü geçiren âdil Rabb'im, bütün yükümlüler gibi benden de dünyadaki her eylemin hesabını soracaktır. Dünyada olduğu gibi, hesap gününde de bütün hüküm, yaratma ve emir O'nundur.²⁰ Rabb'im, ilahi ölçülerine uygun amelimi fazlasıyla ödüllendirirken, günah ve hatalarımı birebir cezalandıracaktır.²¹ Ancak O'nun bu lütfkârlığı beni gaflete sevk etmemeli, inceden inceye hesaba çekileceğim bilinciyle hak, adalet ve takva üzere yaşamalıyım. Tapusu şahsıma kayıtlı dahi olsa, mülkü kendime mal etmemeli ve onu emaneten kullandığımı unutmamalıyım. Ayrıca din gününün sahibine daima kulluk etmekle kazandığım doğru yol tutmanın güveniyle, ruhumu tatmin etmekteyim ve bu tutumumu sürdürmeliyim.

4. *(Rabb'imiz!) Sadece sana kulluk eder ve yalnız senden yardım isteriz.*

Biz müminler ibadeti ve kulluğu, Rabb'imizi hoşnut edecek bütün emir ve yasaklarına içtenlikle itaat etmek olarak görürüz. Zira bütün azametiyle iki dünyayı ahenkle yöneten Rabb'imize kulluk etmekle ve yalnız O'ndan yardım

---

18 Neml, 27/30; Fussilet, 42/2; "Ey Muhammed! Kullarıma, benim elbette çok bağışlayıcı, çok merhametli olduğumu, azabımın da elem dolu azap olduğunu haber ver." Hıcr, 15/49-50; Gâfir, 40/3.

19 A'râf, 7/172.

20 "Dikkat edin, yaratmak da, emretmek de yalnız O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın şanı yücedir." A'râf, 7/54; Taberî, Câmiu'l-Beyân, I, 151.

21 "Oku kitabını! Bugün hesap sorucu olarak sana nefsin yeter" denilecektir." İsrâ, 17/14; Kim bir iyilik yaparsa, ona on katı vardır. Kim de bir kötülük yaparsa, o da sadece o kötülüğün misliyle cezalandırılır ve onlara zulmedilmez." En'âm, 6/160; İnfitâr, 82/17-19; Müslim, "Sıyâm", 164. Yapılan bir iyiliğin karşılığı/ sevabı; iyi niyetin derecesine göre 700 kata kadar çıkabilmektedir. Bakara, 2/261; Buhârî, "Rikâk", 31; Müslim, "İman", 203-207.

istemekle, câzip maddi değerlere ve güçlere karşı özgürleşmekteyiz. Ancak dünyanın zevkleri ve meşguliyetleri; sevgi, korku ve boyun eğmekle oluşabilen²² kulluk bilincimizi bazen zayıflatmaktadır. İşte bu noktada ümmetin ferdi olarak her birimiz, beş vakit namazımızda onlarca defa okuduğumuz Fâtiha suresinde birbirimize dua etmekle bu bilinci canlandırmaktayız.

İnsani gücümüzü Allah'ın ölçülerine bağlamaya ve güçlendirmeye çalışmakta, O'na ulaşmayan ve hukukunu gözetmeyen isteklerimizle de mücadele etmekteyiz.²³ Sırf Allah'ımızdan istediğimiz yardım; bütün ibadet ve işlerimizde bize destek olmaktadır,²⁴ yardımını sebepler yoluyla vermesi, sebeplerin gerisindeki aslı görmemizi hiçbir zaman engellememekte ve unutturmamaktadır. Sebeplere; tıpkı Hz. Musa'nın kuyu başındaki kızlara işittirerek söylediği: **“Rabb'im! Bana göndereceğin her hayra/nimete muhtacım”**²⁵ yaklaşımıyla sarılmaktayız. Sınılandığımız maddi ve manevi sıkıntıların bunaltıcı etkilerini; tevekkül, ibadetler, içli dualar ve Rabb'imizin yardımlaşma emirlerine²⁶ gönülden uyan dostlarımızla kırmaktayız.

5. *Bizi doğru yola eriştir.*

Allah'ımız! Şüphesiz İslam'ı doğru yolun olarak bildirdin,²⁷ hak ve bâtılı kitap ve elçilerinle öğrettin. Ancak her işimizde, kararımızda ve tercihimizde, senin rızanın hangisinde olduğunu bazen seçememekteyiz. Ara sıra, kendimizi yeterli görme gafletine düşerek haktan sapmaktayız.²⁸ Rabb'imiz! Sen'den dileğimiz bu konularda da bize en doğru olanı seçtirmen, hataların kötü akıbetlerine düşmekten korumandır. Zalimlerden esirgediğin hidayetini²⁹ bize

---

22 Karaman, Kur'ân Yolu, I, 62.

23 Kutub, Fî Zılâl, I, 25.

24 Taberî, Câmiu'l-Beyân, I, 160.

25 Kasas, 28/24.

26 Bakara, 2/177, 245; Âl-i İmrân, 3/92; Mâide, 5/3; Hadîd, 57/11; Haşr, 59/9.

27 “Şüphesiz Allah katında din İslâm'dır...” Âl-i İmrân, 3/19; “...Şüphesiz Rabbim beni doğru bir yola, dosdoğru bir dine, Hakk'a yönelen İbrahim'in dinine ilettili...” En'âm, 6/161.

28 Abese, 80/5; Alak, 96/6-7.

29 Bakara, 2/258; Âl-i İmrân, 3/86; Tevbe, 9/19-109.

devamlı vermindir. Hayırlı isteklerimize ulaştırman ve dinimizde sebat ettirmendir.³⁰

Rabb'imiz! Biz irademizi, vahiyle bildirdiğin doğrudan ve güzelden yana koyuyoruz. Lütfen bunları hayatın karmaşasında bize tercih ettir ve işlerimizde bize rast getir. Aklımıza, kalbimize ve vicdanımıza güzellikle sevdire, yatıştır ve sindir.³¹ Hak ya da batıl olduğu şüpheli, kapalı, sisli ve belirsiz durumlarda hakkı seçecek keskin basiret ve onu yapacak azim ve kudret ver. Kur'ân'la öğrettiğin “**dosdoğru yola ilet**” duamızı kabul ederek, Kur'ân'ımızı hidayet rehberimiz kılmakla güvenimizi ve muhabbetimizi derinleştirdiğin gibi, diğer isteklerimizde de aynı lütufkârlığını bizden esirgeme Ey Rabb'imiz!

6. Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil!

Allah'ım! Bizim doğru yolda yürümemizden razı olmakta ve bunu temin için hidayet erlerini³² rehberimiz kılmaktasın. Bizi, orta ve alt seviyede değil, öncü ve örnek mümin olmaya davet etmekte. ³³ Kendisi Haktan sapan ve başkasını dalalete düşürmek için tuzaklar kuran geçmişteki³⁴ ve günümüzdeki insanların özelliklerini bildirerek bize yine İslam yolunu göstermekte. Hayatımız boyunca önümüze çıkan yollardan³⁵ hakka götürenini³⁶ seçmeye sürekli dikkatimizi çekmekte. Dosdoğru yolda sebat etmemizi ve hayatı

---

30 Konyalı Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-Beyân fi Tefsiri'l-Kur'ân (Büyük Kur'an Tefsiri) Üçdal Neşriyat, 4. Baskı, İstanbul, 1969, I-II, 26.

31 Hucurât, 49/7.

32 Nisâ, 4/69-70.

33 “...bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle” Furkân,25/74.

34 Bakara, 2/90; Mâide, 5/60, 77; Bununla kastedilenler, Yahudiler ve Hıristiyanlardır. Tirmizî, “Tefsir”, 2, 34; Taberî, Câmiu'l-Beyân, I, 185 vd.

35 İnsân, 76/3.

36 “İşte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun. Başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O'nun yolundan ayırır. İşte size bunları Allah sakınasınız diye emretti.” En'âm, 6/153.

dikkatli yaşamamızı hatırlatmaktasın. Bütün bu lütufların için, Sana evrenin zerrelere sayısınca hamdolsun Ey Rabb'imiz! **Âmin.**³⁷

B. Fil Suresi:

On dokuzuncu sırada Mekke'de inmiştir. Hakkın, batıl gücü mağlup ettiğini anlatmaktadır.

1. Rabbinin, fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi? 2. Onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı? 3-5. Üzerlerine pişmiş çamurdan taşlar atan sürü sürü kuşlar gönderdi. Nihayet onları yenilmiş ekin yaprakları hâline getirdi.

Evet Yâ Rabb'î! Peygamberim, Arapların dilden dile aktardığı, Kâbe'yi yıkmaya yeltenen güçlü ordunun üzerine gönderilen, pençe ve gagalarına taş almış kuş ordularıyla hezimete uğrama mucizesini içinde yaşamışçasına onlardan öğrenmişti. Ben de vahiyle bildirdiğin bu (mabedini koruma) haberine onu seyretmişçesine³⁸ inandım. Anladım ki hak-batıl mücadelesi, dün olduğu gibi bugün de yarın da devam edecektir.

Tarihte, günümüzün tankları sayılan fillerle güçlendirdikleri ordularına güvenerek Kâbe'yi yıkmaya çalışanlar, bugün ürettikleri teknolojiyle tevhide karşı savaşıyorlar. Ancak unutulmamalıdır ki, Mekke'de yaşayanlar müşrik olmasına rağmen, kitap ehlinin fil ordusunu³⁹ küçük kuşlarla mahveden Mutlak Güç, Kureyşlilerin putları değil, onları doldurdukları Beyt'in sahibiydi. Bugün de mutlak güç, ilahlaştırılan teknoloji sahiplerinde değil, onların bütün tuzaklarını alt-üst eden Rabb'imdedir. Dün, Beytullah'a alternatif olarak

---

37 "Duamızı kabul buyur, elimizi boş döndürme" manalarına gelmektedir. Peygamberimiz, namazın içinde ve dışında Fatıha okuduktan sonra bu ifadenin kullanılmasını tenbih etmiştir. Buhari, "Ezan", 112; Müslim, "Salât", 72-76.

38 Âyetin "Ey Muhammed! Fil olayına kalp gözünle bakmadın mı?" şeklindeki yorumu ve kıssanın geniş izahı için bkz. Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 627-645; Ebu İshak Ahmed es-Sa'lebi, el-Keşfu ve'l-Beyân, Tahk. Muhammed b. Aşûr, I. Baskı, Dâru İhyâi't-Türasi'l-Arabi, Beyrut, 2002, X, 292 vd.; Muhammed Tâhir İbn Âşûr, Tefsîru't-Tahrîr ve't-Tenvîr, ed-Dâru't-Tûnisîyyetü li'n-Neşr, Tûnus, 1984, XXX, 545.

39 Kutub, Fî Zılâl, VI, 3980.

yapılan Yemen mabedi (Kulleys) silinmiş, Ka'be dimdik kalmıştı,⁴⁰ bugün de dine alternatif olarak sunulmaya çalışılan ideolojiler, tüketim, eğlence, hız, haz kültürü hükümsüz kalacak ve insanlık, tevhitte huzuru bulacaktır. Yeter ki ben, batıla hizmete direnen filden⁴¹ ibret alabileyim.

Ebrehe benzeri emperyalist güçler dünyada, sömürü için devamlı akla gel-medik taktikler geliştireceklerdir. Ancak Rabb'im, onların bu kötü emellerine doğrudan ve dolaylı müdahale edecektir.⁴² Hakkın temsilcilerine⁴³ zor anlarında teselliler verecek ve güçlü hasımlarını değişik müdahaleleriyle zelil edecektir. Tarihte hiçbir siyasi gücü bulunmayan Araplar, İslam inancıyla izzet kazandıkları gibi, bu sure de günümüz Müslümanlarına misyonlarını hatırlatarak onları aynı şuurla aynı izzete ulaştıracaktır. Zira inançsız, ruhsuz ve fikirsiz milletlerin medeniyet kurması ve insanlığa örnek olması imkânsızdır. Onlar, tıpkı tanesi yenilen başaktan arda kalan saman çöpü gibi değersiz ve etkisizdir.

Yine bu kıssadan anladım ki, hak-batıl mücadelesinde hakka sarılanlara yardım etmeliyim ve hiçbir zorluk karşısında ümitsizliğe düşmemeliyim. Güçlü de olsa batılın yokluğa mahkûm olduğunu bilmeliyim⁴⁴ ve denizde, havada, karada tedbir aldıktan sonra daima Rabb'ime tevekkül etmeliyim. Kutsala saygı duymalıyım ve ihlâsla yapılan eserin ve amelin,⁴⁵ Allah'ımın koruması altında olduğunu unutmamalıyım. Fil olayının Mekke'li müşrikleri

---

40 İsmail Hakkı Burûsevî, Tefsiru Rûhi'l-Beyân, Mektebetü Eser, İstanbul, 1389, X, 518.

41 Orduyu sevkte kullanılan fil, Mekke yakınlarına gelindiğinde dövülmesine rağmen ilerlememiş ve aksi yöne çevrilince koşmuştu. Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, Eser Neşriyat, İstanbul, ts, X, 6121.

42 "...Onlar tuzak kuruyorlar. Allah da tuzak kuruyordu. Allah, tuzak kuranların en hayırlısıdır." Enfâl, 8/30; Hac, 22/40; Haşr, 59/6.

43 Tıpkı Ebrehe'nin ordusuna karşı Kureyşlilere ve müşrikler karşısında Peygamberimize yaptığı gibi Ebu Bekir el-Cezâirî, Eyseru't-Tefâsîr li Kelâmi'l-Âliyyi'l-Kebir, Mektebetü'l-Ulum ve'l-Hikem, Medine, V, 616.

44 "Hak geldi, batıl yok oldu. Şüphesiz batıl, yok olmaya mahkûmdur." İsrâ, 17/81; Yûsuf, 12/52; Mü'min, 40/25.

45 Hz. İbrahim ve oğlu İsmail, Kâbe'yi bu duygularla inşa etmişlerdi. Bkz. Bakara, 2/127-128.

putçuluktan geçici bir süre de olsa kurtardığı gibi,⁴⁶ bazı musibetleriyle beni özüme döndürerek gafletten kurtardığı için Rabb'ime hamdetmeliyim.

C. Kureyş Suresi:

Yirmi dokuzuncu sırada Mekke'de inmiştir. Refah için güvenin ve istikrarın ve bu imkânı sağlayan Rabb'e kulluğun önemini vurgulamaktadır.

1-4. Kureyş'i ısındırıp alıştırdığı; onları kışın (Yemen'e) ve yazın (Şam'a) yaptıkları yolculuğa ısındırıp alıştırdığı için, Kureyş de, kendilerini besleyip açlıklarını gideren ve onları korkudan emin kılan bu evin (Kâbe'nin) Rabbine kulluk etsin.

Allah, Kâbe'nin hizmetkârı Kureyş kabilesini saygın kılmış, fil olayından sonra diğer kabileler nezdinde saygınlığını, seyahat özgürlüğü kazandırarak daha da arttırmıştır. Ziraata uygun olmayan Mekke, ticaret ve ibadet turizmiyle hayat bulmuş, düşman saldırısı, salgın hastalıklar vb. korkulardan korunmuştur.⁴⁷ O halde her açıdan himaye edilen Mekke halkının putlara ibadetten hayâ ve mahcubiyet duyarak, sıkıntı ve genişlik zamanlarında temiz bir inançla Allah'a kulluk yapması ve O'na vefa göstermesi⁴⁸ gerekmektedir. Oysa onlar şaşkıncu bir şekilde nankörlüğe devam etmekte, buna rağmen Allah'ın onlara nimet ve refah vermesi hayret uyandırmaktadır.⁴⁹

Zikredilen tarihi gerçeklerden anlamaktayım ki Allah; (kusurlu da olsa) kutsalına saygı duyanı, beşer nazarında da saygın kılmakta ve ona ummadığı yerden kapılar açmaktadır.⁵⁰ Bugün de kendisine itaat edenleri küresel saygın-

46 Bu olaydan sonra on sene boyunca Allah'a putları ortak koşmadan kulluk yapmışlardır. İmadu'd-Din Ebu'l-Fidâ İbn Kesir, Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azim, Daru'l-Ma'rife, Beyrut, 1988, IV, 591. Zemahşerî, el-Keşşâf, VI, 432-433; Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, VII, 239 vd.

47 Ankebût, 29/67; Tîn, 95/3; Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 647 vd.; Şevkânî, Fetahu'l-Kâdir, VI, 669; İbn Âşûr, Tefsîru't-Tahrîr, XXX, 558 vd.

48 Tıpkı Abdulmuttalib'in, fil olayında putlardan değil, Ka'benin Rabb'inden yardım istediği gibi. Kutub, Fi Zılâl, VI, 3983.

49 Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-Beyân, XVI, 6574.

50 "...Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar. Onu beklemediği yerden rızıklandırır..." Talâk, 65/2-3; Geçmişteki ticaret, itibar ve inanç turizmiyle servete gark edilen Mekke halkına bugün, petrol, güneş enerjisi

lığa⁵¹ eriştirecektir. Geçmişte İslam'la şereflenenler, inkâr ve dalalet korkusundan emin oldukları⁵² gibi, günümüzde de imanda sebat edenler aynı emniyete nail olacaklardır.

Allah (c.c.), inançlarını şirkle kirleten Kureyşlileri, ataları Hz. İbrahim'in kabul edilen duası hatırına⁵³ refah ve güvene kavuşturmuştur. İmkânsızlıklardan hayati fırsatlar çıkaran Rabb'im'in bu lütfkârlığına, tevhit inancıyla şükretmeleri halinde rızık, emniyet ve sapıtma endişesi duymamalıydılar. Dahası, Allah'a kul oldukları ve O'ndan başka kurtarıcı aramadıkları takdirde refahları daha da arttırılacaktı.⁵⁴ Nitekim Rabb'im, Mekke'nin fethinden sonra İslam'ı yaymak için seferber olmalarına karşılık Müslümanlara nimetlerini arttırmıştır.

Kureyşlilerin üzerinden verilen bu mesajın günümüzdeki muhatabı ise ben ve milletimdir.⁵⁵ Allah'a itaat ettikçe, kulluğumuz nisbetinde kendimize güvenimiz arttığı gibi, dünya milletlerinin bize olan saygınlığı da artacaktır. Ancak biz, saygınlığı ve güveni kullar nezdinde değil, amellerimizi Allah'a beğendirme gayretinde aramaktayız. Bunun insani ilişkilerdeki yansıması, (Geçmişte 'Ben Kureyşliyim' dediğinde kendisine dokunulmayanlar gibi)⁵⁶ "Ben Müslümanım" dediğimizde hürmet görmek olacaktır.

Küresel açlık ve emniyetsizliğin giderilmesi görevi de, Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak bizim sorumluluğumuzdadır. Bu yüzden çevreyi kirletme-

---

gibi nimetler verilmiş, gelecekte muhtemelen şimdi akla gelmeyen başka nimetler verilecektir.

51 "Gevşemeyin, hüzünlenmeyin. Eğer (gerçekten) iman etmiş kimseler iseniz üstün olan sizlersiniz." Âl-i İmrân, 3/139, 110.

52 Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-Beyân, XV-XVI, 6576.

53 İbrâhîm, 14/37.

54 "...Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım..." İbrâhîm,14/7; Nisâ, 4/137; Şükür üç kısımdır: 1. Kalbin şükürü: Nimetin sırf Allah'tan geldiğini bilmektir. 2. Dilin şükürü: Dilin Allah'ı övmesi ve O'na hamd etmesidir. 3. Organların şükürü: Allah'ın dinine hizmette kullanılması ve ona tevazu göstermektir. Burûsevî, Tefsiru Rûhi'l-Beyân X, 525; Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, VII, 248.

55 Emin Işık, "Kureyş Suresi Üzerine Bir Tefsir Denemesi", Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 3, İstanbul, 1985, s. 9-10.

56 Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, VII, 251.

den maddi-manevi değerler üretmek ve onu küresel ölçekte ilahi ölçülerle/adaletle paylaşmak zorundayız. Zira dinimiz İslam, sadece ruh ve gönül dünyasında esenlik kaynağı değil, insanlığı hayatın bütün alanlarında güvene, refaha ve huzura kavuşturmanın adıdır.

D. Má'ûn Suresi:

On yedinci sırada Mekke'de inmiştir. Yetimi ve fakiri himaye, namaza riayet, cömertliğe teşvik ve yeniden diriliş konularını işlemektedir.

1.Gördün mü, o hesap ve ceza gününü yalanlayanı! 2-3. İşte o, yetimi itip kakan, yoksula yedirmeyi özendirmeyen kimsedir. 4.Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, 5.Onlar namazlarını ciddiye almazlar. 6. Onlar (namazlarıyla) gösteriş yaparlar. 7.Ufacık bir yardıma bile engel olurlar.

Yüce Rabb'im! Peygamberimin kendi çağında gördüğü inkârcı zengin zor-baların, toplumsal sorumluluklarını yerine getirmeyen günümüzdeki benzerlerini ben de tanıdım. Çağdaşlarımız da tıpkı onlar gibi fakir ve yetimleri horlamakta, onlar için mallarından ayırdığın payı/hakkı ödemeyerek ve bunu teşvik etmeyerek⁵⁷ onları çaresizliğe itmektedirler. Bütün bu haksızlıkları ve kötülükleri, ahirette sorgulanmaya inanmadıkları için yapabilmektedirler. Zira onlar; sevap ümidi taşımadığı için hayra yanaşmamakta, azap korkusu taşımadıkları için şerden çekinmemektedirler.⁵⁸

Ahirete inanmayanların hilafına, zengin olmasam bile geçimliğimden payıma düşen yetim ve fakirlere olan borcumu ödemekte ve sözümün, sesimin ulaştığı kimseleri bu konuya duyarlı olmaya çağırırmaktayım. Ayrıca vakıf, dernek ve sosyal yardımlaşma kurumları oluşturmaya veya mevcutları bu konulara eğilmeye de çalışmalıyım.⁵⁹ Peygamberim gibi yetimlerin hakkını

57 Bakara, 2/267; En'âm, 6/141; Tevbe, 9/60; Zâriyât, 51/19; Hâkka, 69/34; Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 658 vd.

58 Zemahşeri, el-Keşşâf, VI, 440; "Yükezzibu" fiilin muzari gelmesi, bu fenalıkları adet haline getirdiklerine delalet etmektedir. Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-Beyân, XV, 6579.

59 "Müslüman, Müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu düşmanına teslim etmez. Kim (din) kardeşinin ihtiyacını giderirse, Allah da onun ihtiyacını giderir. Kim din kardeşini sıkıntıdan kurtarırsa, Allah da onu kıyametin sıkıntılarında

Ebu Cehillerin elinden kurtararak sahibine vermelerini⁶⁰ sağlamalıyım. Aksi halde dinimin öngördüğü sosyal duyarlık kaybolacak ve toplum, insafsızlara teslim edilecek; yaratılanın hakkını gözetmemek, Allah'ın (ibadet) hakkını da çiğneme sonucuna götürecektir.

İbadetlerimi, müşrikler gibi ıslık çalmak, el çırpma⁶¹ basitliğine indirgeyerek, helake düşmeyi göze alamam. Başta namazım olmak üzere bütün ibadetlerimi sırf Allah için ciddiyetle yapmalı, gafletten, münafıklıktan ve tembellikten sakınmalıyım. Vaktine, şartlarına, rükünlerine ve bilhassa huşuuna riayet⁶² etmeliyim. Zira namazım, içerisinde Rabb'imi anabildiğim ve O'nun huzurunda bulunduğumu hissettiğim kadardır. Hakkıyla kılabildiğim takdirde namazım; iyiliklerime kaynaklık edecek, şefkat ve merhametle infak ve yardımlaşmalarımı gerçekleştirilmeye imkân verecektir.⁶³

Sözlerimde, davranışlarımda ve ibadetlerimde, sakınılması oldukça zor olan⁶⁴ riya/gösteriş şirkine düşmekten her durumda şiddetle sakınmalıyım. Topluluk huzurunda ihlâsla yapmaya çalıştığım ibadetimi, tek başına kaldığım zamanlarda yapmamak gibi riyanın en fenasından sakınmalıyım. İbadetlerimi asla terk etmemeli, yaptıklarımı da ruhsuz bir ceset gibi şekilden ibaret bırak-

---

kurtarır. Kim din kardeşinin açığını örterse, Allah da onun ayıplarını kıyamette örter." Buhârî, "Mezâlim", 3; Müslim, "Birr", 59.

60 Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, VII, 257.

61 Enfâl, 8/35.

62 "... namazlarında derin saygı içindedirler." Mü'minûn, 23/2; "...O hâlde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl." Tâ-Hâ, 20/14; Ankebût, 29/10-13; Ayrıca bkz. Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 659-62; Peygamberimiz, ciddiyetsiz namaz kılmayı münafıklığa bağlamaktadır. İbn Kesîr, Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azim, IV, 592-93; Burûsevî, Tefsiru Rûhi'l-Beyân, X, 522.

63 Kutub, Fî Zilâl, VI, 3986. Namazda huşu hakkında geniş bilgi için bkz. Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, VII, 258 vd.

64 Bakara, 2/264; "Riya; siyah bir karıncanın karanlık bir gecede siyah zemin üzerinde yürümesinden daha gizlidir." Müsned, IV/402; "Şüphesiz sizin için en çok korktuğum şey, küçük şirk, yani riya"dır." Tirmizî, "Hudûd", 24; "Her kim duyulsun diye bir iş yaparsa Allah onun kıymetsizliğini duyurur. Her kim gösteriş olsun diye bir iş yaparsa, Allah da onun gösterişini ve onun değersizliğini ortaya çıkarır." Müslim, "Zühd", 38; "Şüphesiz riya şirkidir" İbn Mâce, "Fiten", 16.

mamalıyım, samimiyet ve ihlâsla onlara can vermeliyim ki beni her türlü kötülükten engellesinler.⁶⁵

İyiliğe mani olmak şöyle dursun, büyük-küçük demeden hayra koşmalıyım. Dünya misafirhanesinin geçici nimetlerini gücüm yettiğince akraba, dost, komşu ve muhtaçlarla; zekât, sadaka, ödünç ve hediye vermek şeklinde paylaşarak⁶⁶ çevreme huzur/güven vermeliyim. Komşularımdan, değil küçük yardımları esirgemek, evimin/evinin anahtarını teslim edecek itimadı vermeliyim.⁶⁷ Ahirete imanı, imanın şartlarından kılarak iyilik yapmamı ve sonsuzluğa hazırlanmamı kolaylaştıran Rabb'ime⁶⁸ sonsuz hamdetmeliyim.

Verdikçe gönül zenginliği ve mutluluk kazanacağımı ve toplumsal adaletin böylece gerçekleşeceğini unutmamalıyım. Vermediğim takdirde, aç ve bitkin bakışlarıyla ekranlardan bakan ve bakamayan gözler, elimdeki lezzetleri ağulu aşâ dönüştürmelidir. Hiç maddi imkânım bulunmadığı zamanlarda, onlara dua ve hayır temennilerimi esirgememeliyim. Böylece infak köprüsünden geçen şefkat, muhabbet ve diğerkâmlık; din kardeşlerimin güven ve dayanışma ruhunu güçlendirsin, inkârcıları⁶⁹ da dinime özendirsin.

E. Kevser Suresi:

On beşinci sırada Mekke'de inmiştir. Peygamberimize verilen ihsanlardan, ibadet emrinden ve teselliden bahsetmektedir.

65 "...namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkor..." Ankebût, 29/45; "İkinci namazını kaçırın, servet ve evlatlarınızı kaybeden kimse gibidir." Buhârî, "Mevâkît", 14; Müslim, "Mesâcid", 200-201. "Şüphesiz kişiyi şirke ve küfre düşmekten engelleyen namazdır." Müslim, "İman", 134.

66 Nisâ, 4/36; "Hediyeleşiniz ki muhabbetiniz artsın". Mâlik b. Enes, Muvatta', "Hüsnü'l-Huluk", 16; Taberî, Câmîu'l-Beyân, XXIV, 667.

67 "Kötülüklerinden komşusu emin olmayan kimse, cennete giremez." Müslim, "İman", 73.

68 İbn Âşûr, Tefsîru't-Tahrîr, XXX, 565.

69 Tevbe, 9/60; Zekât, İslam'ın köprüsüdür. Burûsevî, Tefsîru Rûhi'l-Beyân, X, 523.

1. Şüphesiz biz sana Kevser'i verdik. 2. O hâlde, Rabb'in için namaz kıl, kurban kes. 3. Doğrusu sana buğzeden, soyu kesik olanın ta kendisidir.

Rabb'im! Peygamberimize dünya ve ahirette maddi ve manevi olmak üzere pek çok değerli ikramları müjdeledin.⁷⁰ Ben de din kardeşlerimle birlikte onun sünnetlerini takip ettikçe, risalet haricindeki bu lütuflardan pay alacağımı ve iyiliğimin artacağını⁷¹ ümit etmekteyim. Bunun iki şartı; tevhit inancımı bütün şaibelerden uzak tutmak ve ibadetlerimi sürekli yapmaktır.⁷² Bağlantılarıyla (güzel ahlak) birlikte bu iki temel görevi yapmak, Kevser havuzu ve nehrinden kanasıya mutluluk içmemi⁷³ sağlayacaktır.

Peygamberim; hem nimete şükür hem de toplumunun itibarsızlaştırma çabalarını göğüslemek için namaz ve kurbanla Allah'a yaklaşmayı tercih etmişti. Rabb'im benden de istediği için⁷⁴ benzeri durumlarda aynı davranışı göstereceğim. Bedeni ve mali ibadetimi darlıkta ve genişlikte sırf Allah'ım için yapacak ve sosyal sorumluluklarımı ifa edeceğim. İyilikte, saflıkta ve cömertlikte Kevser olacağım.⁷⁵ Nimete erdikçe hemen ardından şükredeceğim. Her daim Rabb'ime dayanacak ve hak bilincimi en halisane niyetlerle devamlı yaptığım farz ibadetlerle destekleyerek iki cihan saadetimi O'ndan isteyeceğim. Başını

70 Makâm-ı Mahmûd: İsrâ, 17/79; Âlemlere Rahmet: Enbiyâ, 21/107; Derecesinin sürekli yükseltilmesi: Duhâ, 90/4; Adımın "Allah" lafzıyla birlikte çok anılması: İnşirah, 94/4; Ülkeler ve gönüller fethetmesi: Nasr, 110/1; Cennetten kaynaklı harika tat, koku ve güzellikteki nehir, havuz; Dünya ve ahirete ait pek çok hayır; Kur'an, hikmet, nübüvvet, İslam. Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 679-85; Sa'lebî, el-Keşfu ve'l-Beyân, X, s.308; İbn Kesîr, Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azim, IV, 595 vd. İbn Âşûr, Tefsîru't-Tahrîr, XXX, 572-74. Milyarlarca insanın O'nun sünnetini takip etmesi. Kutub, Fî Zılâl, VI, 3988.

71 "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin. Amellerinizi boşa çıkarmayın." Muhammed, 47/33; Ahzâb, 33/21.

72 Kutub, Fî Zılâl, VI, 3988-89.

73 Kevser havuzu ve ırmağı hakkında geniş bilgi için bkz. Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'an, VII, 267 vd.

74 Bakara, 2/45.

75 Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 690 vd. Cömert kişiye de Kevser denilmektedir. er-Rağîb el-İsfehâni, el-Müfredât fî Garibi'l-Kur'an, "Samed", Dâru Kahraman, İstanbul, 1986, s. 643.

bana teslim eden kurbanlık gibi; arzu, irade ve benliğimi Rabb'ime teslim edeceğim.

Peygamberim misalinde görüyorum ki dünyada şan bırakmak; çok servet ve soy-sopa sahip olmakta değildir. Bilakis güçlü azim ve imanın, sağlam fikir ve ahlakın meydana getirdiği saadet toplumu oluşturmak ve onu insanlığın nüvesi/vicdanı yapabilmektir, onun ahlâkını/kültürünü kuşaktan kuşağa aktarabilmektir. Bu özellikleri kazandığım ve başkalarına kazandırdığım ölçüde Peygamberimin evladının (nicelik ve nitelik bakımından) çoğaldığına⁷⁶ şahit olacağım.

Görüyorum ki, hayırlı işleri çoğaltmak dünya-ahiret saadeti kazandırırken,⁷⁷ süslü ve köklü görünen batıla sarılmak ve hakka düşmanlık, hayırsız sahibini bereketsiz kılmaktadır. Yine anlıyorum ki inkârcılar; kimi hakkın cazibesıyla hidayete ererek, kimi de tarihin değersiz çöplüğüne atılarak yokluğa mahkûm olacaklardır ve bu zalimlere beddua etmek de meşrudur.⁷⁸ Hülâsa, daima ümitli kaldıkça, iyiliklere daldıkça ve boş arzularımızı kalbimizde kurban ettikçe⁷⁹ hayırlı bir iz/hatıra bırakmamız mümkün olabilecektir.

F. Kâfirûn Suresi:

On sekizinci sırada Mekke'de nazil olmuştur. İmanla küfrün aynı kalpte toplanamayacağını ve ikisinin ayrı sistemler olduğunu beyan etmektedir. Bu sûre; şirki açıktan reddetmekle zımnen tevhidi vurguladığı, İhlâs suresi de doğrudan tevhide çağırarakla zımnen şirki reddettiği için olsa gerektir ki bu iki sureye “İhlâsayn/iki İhlâs” denilmiştir.⁸⁰

76 Zemahşeri, el-Keşşâf, VI, 447; Burûsevi, Tefsiru Rûhi'l-Beyân X, 525.

77 “Hiçbiriniz kendisi için istediğini (mü'min) kardeşi için de istemedikçe (gerçek) iman etmiş olamaz.” Buharî, “İman”, 7; Müslim, “İman”, 71.

78 Bunlar; kişi ve grup olarak Kureyşli inkârcılardır. Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 697 vd; İbn Âşûr, Tefsiru't-Tahrîr, XXX, 575-76; el-Cezâirî, Eyseru't-Tefâsîr, V, 622.

79 Sa'lebi, el-Keşfu ve'l-Beyân, X, 313.

80 Fahreddin er-Râzi, Mefâtihu'l-Gayb, Dâru'l-Fikr, 1401/1981, XXXII, 136. İhlâs, has kılmak anlamına geldiğine göre, bu iki sure de rubûbiyeti Allah (c.c.)'a has kılmakla bu ismi almış olmalıdır.

1. De ki: “Ey Kâfirler!” 2. “Ben sizin kulluk ettiklerinize kulluk etmem.”
3. “Siz de benim kulluk ettiğime kulluk edecek değilsiniz.” 4. “Ben sizin kulluk ettiklerinize kulluk edecek değilim.” 5. “Siz de benim kulluk ettiğime kulluk edecek değilsiniz.” 6. “Sizin dininiz size, benim dinim de banadır.”

Rabb'im; Peygamberime kâfirlerle arasına mesafe koyması ve tevhit inancını dünyevi bir karşılıkla değişme tekliflerini reddetmesi⁸¹ emrini üzerime alıyorum. Zira surenin benzer kalıplarla tekrarlayan hitapları, kimlik ve kişiliğimi saf tevhit üzere inşa etmemi, dinime sınıksız sarılmamı ve bâtılı reddetmemi ısrarla telkin etmektedir. Bu telkinler, imanımı ve kulluk bilincimi kökleştirmekte ve bunu cihana yayma gayretimi diri tutmaktadır. İnkârcıların dini kimliğimi asimile etme heveslerini ise kırmaktadır.

Geçmişin kâfirleri, müminleri sahte barış teklifleriyle inançlarından vazgeçirmeye ve ümitlerini kırmaya çalıştıkları gibi, günümüz inkârcıları da Kur'ân ve sünnetle bağımı koparan ideolojilerle aynı faaliyeti yürütmektedirler. Bu ince planlar karşısında imanımı kullukla yakine erdirmeliyim. İnsanlığı İslam'dan nefret ettirme propagandalarını söz-davranışım ile kırmaya çalışmalı ve ona hiçbir zaman şirk lekesi bulaştırmamalıyım.⁸² İrfanımı; kimlik ve kişiliğimi oluşturan-olgunlaştıran temel dini kaynaklarımızla iyi beslemeliyim ki, kısıtlanmaya çalışılan dinimi yaşanılır kılma özgürlüğüme sahip çıkabileyim.

Batıl inançların ve yabancı kültürlerin küresel asimilasyonuna kesinlikle mesafe koymalı, onların potasında erimemek için kendi kültürel bağlarımı güçlendirmeliyim. Bunun niyet ve eylem bazındaki ilk adımını, içeriğini içselleştirdiğim Kâfirûn ve İhlâs surelerini yatarken ve kalkarken okuyarak atmalyım.⁸³ Zira ilk sure küfre karşı tavır almayı, ikincisi ise tevhide sarılmayı benliğime işlemektedir.

81 Zümer, 39/64-66; Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 702 vd.; Sa'lebi, el-Keşfu ve'l-Beyân, X, 314; Zemahşerî, el-Keşşâf, VI, 448; Peygamberliği öncesinde putlara ibadet etmemiş Rasûlullah (s.a.v.)'den, nübüvvetinden sonra putlara saygı göstermesi nasıl istenebilir. Burûsevî, Tefsiru Rûhi'l-Beyân, X, 526.

82 En'âm, 6/82; İbn Âşûr, Tefsiru't-Tahrîr, XXX, 580-81.

83 Rasûlullah (s.a.v.) de anılan sureleri yatarken ve kalkarken muhtemelen bu maksatla okumakta ve ashabına okumalarını telkin etmekteydi. Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, VII, 277.

Şekil, tavır ve davranışlarımda kendim olmalı, iman ve ibadetlerimde kâfirlerle asla uzlaşamayacağımı kesinlikle bilmeliyim ve cesaretle bildirmeliyim.⁸⁴ Ancak bu beni başkalarına düşmanca muameleye sevk etmemelidir.⁸⁵ Dünya-daki bütün inkârcılar için sürdüreceğim hidayete davetimi; ilim, hikmet, güzel öğüt ve ikna edici delillerle⁸⁶ yapmalıyım. Kimseyi imana zorlayamam, zira biliyorum ki kader konusu, iman-küfür meselesinde de geçerlidir.⁸⁷ Elçiye zeval yoktur, inkârcıların dininden hâsıl olan zarar onlara, benim dinimden meydana gelen fayda bana aittir. Rabb'im, inkâr etmeye izin vermiş değildir, bu son ayetiyle kâfirleri tehdit etmektedir.⁸⁸

G. Nasr Suresi:

Medine'de sonuncu sırada nâzil olmuştur. Büyük başarı sonrasındaki davranışların niceliğini ve kulluğun inceliklerini bildirmektedir.

1-3. Allah'ın yardımı ve fetih (Mekke fethi) geldiğinde ve insanların bölük bölük Allah'ın dinine girdiğini gördüğünde, Rabb'ine hamd ederek tespihte bulun ve O'ndan bağışlama dile. Çünkü O, tövbeleri çok kabul edendir.

Peygamberimin yirmi bir yıllık tedbiri, sabrı ve tevekkülü O'nu; dünyanın kalbi olan Mekke zaferine erdirmiş, fethi Allah'a atfederek büyük bir tevazu ile⁸⁹ şehre girmiş ve genel af ilanıyla kalpleri de fethetmişti.⁹⁰ Hâlbuki O, dave-

84 Geniş bilgi için bkz. Kutub, Fî Zılâl, VI, 3991-92.

85 "Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan, adalet ile şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz, sakın ha sizi adaletsizliğe itmesin..." Mâide, 5/8, 2.

86 A'râf, 7/87; Yûnus, 10/41; İbrâhîm, 14/24-25; Kehf, 18/29; Fussilet, 41/34.

87 Yûnus, 10/41, 104; Hac, 22/14; Şuarâ, 26/216; Sebe', 34/25-26; Zümer, 39/14, 39-40; el-Cezâirî, Eyseru't-Tefâsîr, V, 536.

88 Âl-i İmrân, 3/20; Nahl, 16/82; Nûr, 24/54; Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-Beyân, XV-XVI, 6596-97.

89 Peygamberimiz (s.a.v.) Mekke'ye girerken şu duayı okumuştur: "Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O'nun ortağı yoktur. O, kulu (Muhammed'e olan) vaadini gerçekleştirmiş, ona zafer bahşetmiş ve düşmanlarını tek başına perişan etmiştir." Zemahşeri, el-Keşşâf, VI, 450-51.

90 Sibâi, Mustafa, es-Siratu'n-Nebeviyye Dürûsun ve İber, el-Mektebu'l-İslâmi, 8.Baskı, Beyrut, 1985, s.101; Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, Terc. Salih Tuğ, İmaj, Ankara, 2003. I, 268.

tine yalnız başlamış, yıllarca az sayıdaki inananiyla açlık, korku vb. sıkıntılarını aşarak⁹¹ savaşı ve talansız bir şekilde büyük fethe nail olmuştur. Rabb'im O'na; nusret, fetih ve çok ümmet ihsanlarına karşı, tesbih, hamd ve istiğfar ibadetlerini emretmiştir.⁹² Bu tarihi bilgi, başarımın ve sonrasındaki hareket tarzımın ölçüsüdür.

Bu nebevi ölçüye göre ben de; sabır, ciddi planlama, örgütlenme vb. tedbirlerin yanında Allah'a sonsuz güvenle ciddi işleri gerçekleştirmeye çalışmalıyım. Elde ettiğim her başarıyı Allah'tan bilmeli ve onu; hamd, af dilekleri ve şükür secdesiyle taçlandırmalıyım.⁹³ Başardığım ilmî, siyasi ve iktisadi işler mutlaka insanlığın faydasına olmalı ki, İslam'ın ışıltısı, iftiharla taşıdığımız dini kimliğimiz üzerinden inkârcı kalpleri aydınlatsın. İnsanlar bu esenlik ve refah nuruna akın akın koşsunlar. İslam'ı yaşantıyla temsil edemediğim zaman da ondan bölük bölük uzaklaştırmaktan⁹⁴ endişe duymalıyım.

İmkânlarımın kıtlığı, yolumu engellememelidir. Sağlam ahlâk ve seciyem, doğru yolda yürümekte azmimi ve irademi güçlendirmelidir. Yeri geldikçe düşmanlarına karşı İslam'ın izzet ve gücünü gösterecek tedbirler almalıyım.⁹⁵ Rabb'imi her türlü noksandan tenzih etmeli, Peygamberimin Kâbe'yi putlardan temizlediği gibi gönül evimi; putlaştırdığım zevk, heva ve faydasız hobilerimden temizlemeliyim.⁹⁶ Başarı ve arkasından gelen makam ve itibar, beni

---

91 Enfâl, 8/26.

92 Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-Beyân, XV-XVI, 6603.

93 Peygamberimiz bu sure indikten sonra hamd, sükür ve istiğfarı artırmıştı. Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 706 vd.; Ayrıca Mekke'ye deve üzerinde secde halinde girmiştir. Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, VII, 290; Hamidullah, İslam Peygamberi, I, 268.

94 Cabir b Abdillâh (r.a.), Peygamberimizin şu hadisini ağlayarak nakletmiştir: "İnsanlar Allah'ın dinine öbek öbek girdiler ve gelecekte aynı şekilde ondan çıkacaklar." Zemaşerî, el-Keşşâf, VI, 451; İbn Kesîr, Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azim, IV, 602.

95 Peygamberimiz müşriklere gücünü göstermek için, Hudeybiye sonrasındaki umre tavafında remel yaptırdığı gibi, Mekke'nin fethi öncesinde ordusuna geçit resmi yaptırmıştı. Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-Beyân, XV-XVI, 6601.

96 Zira kötü duygular, tatminsizliğe götürmektedir. Furkân, 25/43; Nâziât, 79/24; En'âm, 6/42; Kehf, 18/102.

Allah'tan gafil bırakmamalı, ummadığım başarılarla eriştiğimiz O'nu yüceltmeliyim.⁹⁷

Rabb'im, en güzel/evla olanı yapmamasından dolayı çokça af dilemesini Peygamberimden istediğine göre, hata ve günaha bulanmış olan ben ne yapmalıyım? Elbette kibir, gurur vb. fikir ve duygu kaymalarından dolayı⁹⁸ ve genel manada Allah'tan affımı çok daha fazla istemeliyim. Sevinçli hallerimde de Allah'ı anmakla O'na yaklaşmalıyım. Başarı ve sevincimi Allah'tan bilmeli, her ikisinin baştan çıkarıcı ve şımartıcı tehlikesini⁹⁹ tevazu/tevbe silahıyla savmalıyım.

H. Tebbet Suresi:

Altıncı sırada Mekke'de inmiştir. Ebû Leheb ve karısı üzerinden, mal-evlat gücüne dayanarak hakkı inkâr edenlerin hazin sonlarını bildirmektedir.

1. Ebû Leheb'in elleri kurusun. Zaten kurudu. 2. Ona ne malî fayda verdi, ne de kazandığı. 3. O, bir alevli ateşe girecektir. 4-5. Boynunda bükülmüş hurma liflerinden bir ip olduğu hâlde sırtında odun taşıyarak karısı da (o ateşe girecektir).

Peygamberimiz tebliğe en yakınından başlayınca amcası Ebu Leheb, bu girişimi sabote etmiş ve o günün sosyetaşi eşiyile birlikte O'nu ve müminleri küçümsemişlerdi. Onlara fizikî ve psikolojik eziyet ederek toplum nezdinde küçük düşürmeye ve böylece İslam'ın yayılmasını engellemeye çalışmışlardı. O, Peygamberimizle yakın akrabalığına rağmen göreceği ilahi azabı, sahip olduğu mal ve evlatlarıyla savabileceğini zannetmişti.¹⁰⁰ Peygamberimiz, baba

97 Zemahşerî, el-Keşşâf, VI, 452.

98 Bakara, 2/224; Yûsuf, 12/100; Burûsevî, Tefsiru Rûhi'l-Beyân X, 531; Zafer sarhoşluğu, davanın hak oluşu, zaferin geciktiği, Allah rızasını önceleme vb. düşüncelerden dolayı af dilenmelidir. Kutub, Fî Zılâl, VI, 3996-97.

99 Neml, 27/36; Kasas, 28/76; Gâfir/Mümin, 40/75; Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-Beyân, XV-XVI, 6604; Karaman, Kur'an Yolu, III, 116.

100 "(Önce) en yakın akrabamı uyar." Şuarâ, 26/214; Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 715 vd.

makamındaki amcasını, onun hoşlanmadığı “Ebu Leheb”¹⁰¹ ismiyle anmakla, dini konularda hatır gözetmediğini¹⁰² göstermişti.

Bu bilgiler; dinimi ihlâsla yaşamam, onu söz ve halimle en yakınlarımdan başlayarak anlatmam gerektiğini ikaz etmektedir. Servet ve sözleriyle İslam’a düşmanlığı körükleyen cahillerin ardına düşmeden, onun aydınlığını inkârcı kalplere ulaştırmalıyım. Öncesinde sevgi ve güvenlerini kazandığım halde bu kutlu çabamı engellemek isteyenlerin çıkması ve şerefimi düşüreceğini sandıkları hakaretlerde bulunmaları beni yıldırılmamalıdır.¹⁰³ Zira Rabb’im, dini uğrunda çalışanları mutlaka galip getirecek, zengin hasetçilerin entrikaları ve aleyhteki propagandaları bunu engelleyemeyecektir.¹⁰⁴

Bir ana olarak merhametli olması beklenen Ebu Leheb’in karısının, onun zulmüne maddi-manevi yardım etmesi bana, servet ve itibarın insanı azdırma potansiyeli taşıdığını söylemektedir. Hatice anamız gibi varlığını Allah yolunda harcamak yerine, boynundaki zillet urganıyla sardığı odunu, ateş babası eşine taşımak ne büyük dalalettir. Kâinatın efendisinin yoluna dikenler ve gönüllere batan sözler atmak ne büyük bedbahtlıktır.¹⁰⁵ Bu olay bana, bütün İslam davetçisi kardeşlerime, dinini malı ve canı pahasına destekleyen bir eş temenni ettirmektedir.

---

101 Ebu Leheb, nübüvveti öncesinde Peygamberimizi çok sevdiği için oğlu Utbe’yi Rukayye (r.ah.) ile ve Uteybe’yi, Ümm-ü Gülsüm (r.ah.) ile evlendirmişti. Ebu Leheb ve eşi, bu sure nazil olduktan sonra iki gelinini de oğullarının boşamasını sağlamışlardır. Suyuti, Celalü’l-Din, ed-Dürrü’l-Mensûr fi’t-Tefsir-i bi’l-Me’sûr, Tahk. Abdu’l-Muhsin et-Türki, Merkezi Hicr li’l-Buhûsi ve’d-Dirasati’l-İslâmiyye I. Baskı, Kahire, 2003, XV, 735; Burûsevî, Tefsiru Rûhi’l-Beyân, X, 533.

102 Mehmed Vehbi, Hülâsatu’l-Beyân, XV-XVI, 6606-07.

103 Mâide, 5/54.

104 “Bizim uğrumuzda cihad edenler var ya, biz onları mutlaka yollarımıza iletacağız. Şüphesiz Allah, mutlaka iyilik yapanlarla beraberdir.” Ankebût, 29/69; Saf, 61/7; Kevser, 108/3; Peygamberimiz Mekke’de tebliğde bulunurken Ebu Leheb peşinde dolaşarak insanların ona inanmamalarını telkin ederdi... Halk zamanla onun gerçek dışı iftiharlarına rağbet etmemeye başlamıştı. Mehmed Vehbi, Hülâsatu’l-Beyân, XV-XVI, 6612.

105 Taberî, Câmiu’l-Beyân, XXIV, 719 vd.; Zemahşerî, el-Keşşâf, VI, 457-59.

Fark ettim ki, tarihte Kutlu Nebi'nin pak yoluna diken ve laf atılması,¹⁰⁶ günümüzde şer odakların, kolektif olarak hak yoluna mayınlar döşemesi, onu değersizleştirmek için düzmece haberler ve senaryolar hazırlaması (İslamafobya) gibi şekillerde kendini dışa vurmaktadır. Ancak, Ebu Leheblerin iman edecek nesilleri hatırına,¹⁰⁷ karşı tedbirler alarak bu çilelere katlanmak gerekmektedir.

Görmekteyim ki; şirk-inkârla birlikte Peygamberimizin amcası olmak bile onu azaptan kurtaramamaktadır. İman, yedi yabancıyı en yakın, inkâr ise en yakını el haline getirmektedir. Aynı şekilde servet, evlat ve beşeri kazanımlar inkârın hizmetindeyse kıymetsizdir¹⁰⁸ ve kişiyi Allah'ın azabından hiçbir şekilde koruyamamaktadır.¹⁰⁹ İnsanın hakiki ve ebedi kazancı, salih amelleridir. Müminlere eziyet etmek mutlak olarak haramdır.¹¹⁰ Cennet köşklerimi veya cehennem odunumu dünyadan yüklenerek götürmekteyim.

İ. İhlâs Suresi:

Kendisini seveni cennete götüren¹¹¹ bu sure, yirmi ikinci sırada Mekke'de inmiştir. Yüce Allah'ın, teklifi ve mevcudatın yegâne hayat kaynağı olması konusunu içermektedir.

1.De ki: "O, Allah'tır, bir tektir." 2."Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)" 3.O'ndan çocuk olmamıştır (Kimse-

106 Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 719-21.

107 Ebu Leheb'in; Utbe, Muatteb ve Uteybe isimli üç oğlu vardı. Bunlardan ilk ikisi Mekke'nin fethinde iman etmişler, Huneyn ve Tâif seferine katılmışlardır. Âlûsî'den naklen. es-Sâbüni, Muhammed Ali, Savfetu't-Tefâsîr, Dâru'l-Hadis, X. Baskı, Kâhire, ts, III, 594.

108 Kehf, 18/46; Enfâl, 8/28; Teğâbun, 64/15; İran'lı Selman (-ı Fârisi) (r.a.) Pak ailenin ferdi olurken, müşrik öz amcalar yabancı konumundaydı.

109 Peygamberimiz (s.a.v), Kur'ân-ı Kerîm okurken bir azap ayetine rastlayınca hemen azaptan Allah'a sığınır. Nesâi, "Tatbik", 73; Nitekim Ebu Leheb'in, malı, evladı, akrabası, makamı, itibarı, Rasûlullah'a düşmanlığı ve kurduğu tertiplerden hiçbiri ona fayda sağlamamıştır. Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-Beyân, XV-XVI, 6609.

110 Ahzâb, 33/58; el-Cezâirî, Eyseru't-Tefâsîr, V, 627.

111 Tirmizi, "Fedâilu'l-Kur'ân, 11"; Sa'lebî, el-Keşfu ve'l-Beyân, X, 331.

nin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir).”
4. “Hiçbir şey O’na denk ve benzer değildir.”

Yüceler yücesi Rabb’im tektir, eşi ve benzeri yoktur.¹¹² O, bütün varlıkların tek hayat kaynağıdır. Evrendeki canlı-cansız bütün varlıklar O’na muhtaçtır. O hiçbir zaman, hiçbir varlığın, hiçbir şeye (bu arada benim, diğer kullarının ibadet ve dualarına da) asla muhtaç değildir.¹¹³ Kulları ise; hayatın amacını kavrayabilmek, zorluklara tahammül gösterebilmek ve yaşama sevincini artırabilmek için O’na daima muhtaçtır.

Rabb’im, merhameti ve lütfkârlığı sebebiyle, en seçkini kıldığı biz kullarının inanma ihtiyacını tatmin etmek üzere Zât’ını tanıtmaktadır. Allah; dinin tevhit, risalet ve ahiret temellerinden ilkiyle, O’nu hayatımın merkezine almam ve diğer isim-sıfatlarını tanımam gerektiğini hatırlatmaktadır. Zira Nasr suresinde affım için dua etmemi istemiş, kabule şayan olması için onu güzel isimleriyle süslememi ve samimiyetle yapmamı emretmiştir.¹¹⁴

Varlığı kendinden olan Rabb’im, beşeri özellikler olan doğmak, doğurmak, eş ve çocuk edinmekten müstağni ve münezzehtir. O Kadim olduğundan kendinden evvel bir şey bulunmamıştır ki ondan doğmuş olsun.¹¹⁵ Bu yüzden, Yahudi ve Hıristiyanların Allah’a oğul isnat etmeleri de, müşrik Arapların melekleri O’nun kızları sayması da büyük iftiradır.¹¹⁶ Rabb’im; Zât’ında, sıfatlarında ve fiillerinde eşsizdir, dengi olamaz. Bu yüzden müşriklerin, putlarına Rabb’imin bazı sıfatlarını izafe ettiği gibi, ben de çağın ileri teknoloji sahibi

112 “O’nun benzeri hiçbir şey yoktur...” Şûra, 42/11; “Ehad/Tek” hakkında geniş açıklama için bkz. Mevdûdî, Tefhîmu’l-Kur’ân, VII, 306 vd.

113 En’âm, 6/101; Neml, 27/9; el-İsfehâni, el-Müfredât, s. 422.

114 A’râf, 7/180; İsrâ, 17/110; “Rabbimize alçak gönüllüce (yalvara yalvara) ve için için dua edin. Çünkü O, haddi aşanları sevmez.” A’raf, 7/55; Kadîm, Hâlık, Fâtır, Kâdir, Alîm, Hayy, Semî’, Basîr, Vahdâniyet, Ganiyy. Bkz. Zemahşerî, el-Keşşâf, VI, 461.

115 Taberî, Câmiu’l-Beyân, XXIV, 732 vd.; Mehmed Vehbi, Hülâsatu’l-Beyân, XV-XVI, 6617.

116 Mâide, 5/18; Tevbe, 9/30; Nahl, 16/57; İsrâ, 17/40, 111; Meryem, 19/88-90.

tağutlarını¹¹⁷ (onlar her şeyimizi görüyor, her şeyi yapmaya kadirler gibi fikirlerle hâşâ) O'na eş tutamam. Zira sebeplerin ötesinde her şey O'nun dilemesiyle gerçekleşmektedir.¹¹⁸

Vahiyle haber verilen bu yalın tevhit bilgisi,¹¹⁹ Rabb'immin Zât'ını tanıtmakta ve onu bize haber veren Peygamberinin nübüvvetine imanımı pekiştirmektedir. Eşsiz ve benzersiz olan bir tek Allah'a kulluk, vicdanıma ve zihnime huzur, dinginlik ve itminan vermektedir.¹²⁰ İlave olarak aczimi hatırlatmakta, saf, samimi ve ihlâslı kullukla O'na yaklaşacağımı fısıldamaktadır. Sadece her şey kendisine muhtaç olan Allah'a kulluk etmemin gerekliliği; aklen ve vicdanen de sabit olmaktadır. Hülâsa, gününü sabah namazının sünnetinde Kâfirûn ve İhlâs suresini okuyarak başlatan Peygamberimi¹²¹ takip etmekte ve "İhlas" ile imanımın dayanağını, "Kâfirûn" ile de sınırını ikrar etmekteyim.

J. Felak Suresi:

Yirminci sırada Mekke'de inmiştir. Peygamberimizin şahsında sinsi kötülük sahiplerinin şerrinden Allah'a sığınmamızı¹²² istemektedir.

1-5. De ki: "Yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden, düğümlere üfleyenlerin kötülüğünden, haset ettiği zaman hasetçinin kötülüğünden, sabah aydınlığının Rabbine sığınırım."

Yokluktan yarılıp çıkan bütün varlıkların kötülüklerinden ve cehennem hücrelerinden¹²³ sabah aydınlığının Sahib'ine sığınıyorum ve devamlı sığınacağım. Kötü fikir, zararlı çevre ve karanlık emel sahiplerinin fenalıklarından aydınlık sabahın Rabb'ine sığınıyorum. Her türlü kötü eylemlerin planlandığı

117 "Haddi aşan, inatçı, zorba, sahte ilahlar" Bakara, 2/256; Nisâ, 4/60; Nahl, 16/36; Halil b Ahmed el-Ferâhîdî, Kitabu'l-Ayn, Thk. Abdulhamid el-Hemdâvi, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2003, III, 51-52.

118 Enfâl, 8/10-17; "Allah'ın dilemesi olmadıkça siz dileyemezsiniz..." İnsân, 76/30.

119 Zuhruf, 43/87; Ankebût, 29/61-63; Mü'minûn, 23/84-89; İsrâ, 17/67; Yûnus, 10/22-23, 31.

120 Yûsuf, 12/39-40.

121 Kutub, Fi Zılâl, VI, 4005.

122 İbn Âşûr, Tefsîru't-Tahrîr, XXX, 625.

123 Karaman, Kur'an Yolu, V, 219.

ve uygulandığı, gecenin dinginliğini fırsat bilerek zarar vermeye çalışan şuur-
lu-şuursuz varlıkların fenalıklarından¹²⁴ Allah'ıma sığınıyorum. Çağımızın
Dârunnedve'si¹²⁵ dernek, vakıf ve locaların yıkıcı planlarından ve istismar
ettikleri cehaletimizden, Dâruerkam'ımızı¹²⁶ kurarak Allah'a sığınıyorum.

Ruhi aydınlığımızı karartan taassup, kin, haset vb. kötü huyların şerrin-
den¹²⁷ ve akıl güneşimizin, cehalet ve nefis karanlığında batmasından¹²⁸
Rabb'ime sığınıyorum. Gerçek gaye ve ihtiyaçlarını sahte gündemlerle ve
hurafelerle örterek, insanları haktan saptıran büyücü, falcı, fitneci, zorba,
hilekâr vb. sahtekârların şerrinden, güzel kadınların fitnessinden¹²⁹ Rabb'ime
sığınıyorum. Huzuru, sevabı tüketen tehlikeli ruh hastalığı ve kötülüğün
kaynağı hasedi ve sihir haram, gıptayı mubah kıldığı için O'na hamdediyorum.
Yüce Kur'ân'ını maddi-manevi hastalıklarına şifa kıldığı¹³⁰ ve kalbime marifet
nurunun atarak cehaletin perdelerini kaldırdığı için¹³¹ Rabb'ime hamdediyorum.

Sonuç itibarıyla, görünür-görünmez iç ve dış sinsi düşmanlarımın şerrin-
den Allah'a sığındıkça basiretim keskinleşmekte, iradem güçlenmekte ve
güvene ulaşmaktayım. Böylece kötülerin yaydığı sanal korkularım kaybolmak-

---

124 İbn Âşûr, Tefsîru't-Tahrîr, XXX, 628-29.

125 Kureyş kabilesinin önemli meselelerini görüşüp karara bağladığı, İslam öncesi
kurduğu toplantı yeridir. Fiğlali, Ethem Ruhi, "Dârunnedve" DİA, İstanbul, 1993,
VIII, 555. Onlar bu merkezde İslam'la mücadele etmeyi gündemin birinci sırasına
almışlardır.

126 Hz. Peygamber'in bi'setinin ilk yıllarında Mekke'de İslamiyet'i tebliğ ettiği Erkâm
b. Ebu'l-Erkam'a ait evdir. Köksal, M. Asım, "Dâruerkâm" DİA, İstanbul, 1993,
VIII, 520.

127 Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 741 vd.; Karaman, Kur'ân Yolu, V, 721.

128 Bayraklı, Bayraktar, Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'ân Tefsiri, Bayraklı Yayınları,
II. Baskı, İstanbul, 2007, XXI, 463.

129 Yûsuf, 12/23-33; Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 750 vd.; Zemahşerî, el-Keşşâf, VI,
464-65; Yazır, Hak Dini, IX, 356. Sihir ve üfürükçülük hakkında geniş bilgi için:
Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, VII, 319 vd.

130 İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azim, IV, 612, 615-16; Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-
Beyân, XV-XVI, 6621; Hasetçi karşısında ne yapmak gerektiği hakkında geniş bilgi
için bkz. Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'ân, VII, 335.

131 Sa'lebî, el-Keşfu ve'l-Beyân, X, 339.

ta ve kurdukları tuzakların kendilerine zarar verdiğini¹³² görmekteyim. Rabb'imın kahrından lütfuna sığındıkça, zayıf ve aciz yönlerimin ilahi himaye ve yardımla güçlendiğini ve korunduğumu¹³³ hissetmekteyim. Maddi tedbirleri aldıktan sonra Rabb'ime sığınmakla, sadece maddi güçlere ve sebeplere sığınan materyalistlerden daha güçlü olduğumu bilerek güven içerisinde yaşamaktayım.

K. Nâs Suresi:

Yirmi birinci sırada Mekke'de inmiştir. Peygamberimizin irşat hizmetini zayıflatmaya ve insanların ona olan rağbetini kesmeye çalışan şeytanların şerrinden Allah'a sığınmayı emretmektedir ki, onun etkisi kırıldıktan sonra İslam daveti tüm insanlığa ulaştırılabilirdi.¹³⁴

1-6. De ki: “Cinlerden ve insanlardan; insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabb'ine, insanların Melik'ine, insanların İlâh'ına sığınırım.”

Önceki surede, karanlık gecenin, büyücülerin ve hasetçilerin şerrinden Rabbü'l-Felak'a sığınmam emredilmişti. Bu suredeyse vesvesenin¹³⁵ şerrinden Melik, Rab ve İlâh'a sığınmam emredilmekle, vesvesenin tehlikesi vurgulanmaktadır. Bu sıfatların sahibinin terbiyesi altında bulunmak ve O'nun sebatlı kulu olmak en büyük şereftir.

Nefsimin kötü telkinlerinden¹³⁶ ve hayırlı işlerimi engellemek için sinsice çalışan şeytanların şerrinden Rabb'ime sığınırım.¹³⁷ Rabb'imi zikirle, ibadetlerimle ve O'nun ilhamıyla güçlenen iradem; salih amel yapma azmimi kırmaya

132 “...kötü tuzak, ancak sahibini kuşatır...” Fâtır, 35/43.

133 Mehmed Vehbi, Hülâsatu'l-Beyân, XV-XVI, 6621, 6626; Kutub, Fî Zılâl, VI, 4006.

134 İbn Âşûr, Tefsîru't-Tahrîr, XXX, 632.

135 Vesvese: Zihinde irade dışı beliren ve kişiyi kötü ya da faydasız bir düşünce ve davranışa sürükleyen kaynağı belli-belirsiz fikir, şüphe ve kuruntudur. Karaman, Kur'an Yolu, V, 725.

136 Kâf, 50/16.

137 A'râf, 7/200; Tâ-Hâ, 20/120; Zemahşeri, el-Keşşâf, VI, 468-69.

çalışan nefse ve insan-cin şeytanlarına galip¹³⁸ gelecektir. Onların kötü düşünce, hayal, evham, vesvese ve fiskoslarına boyun eğmeyecektir. Rabb'ime sonsuz hamdolsun ki, beni rızasına ulaştıran yolundan engellemeye çalışan iç ve dış düşmanlarımdan haberdar etmiştir. Bununla da kalmamış, eûzü besmeleyle daima Zât'ına sığınmamı telkin ederek hem himayesine almış ve hem de bütün kötülere karşı uyanık olmamı sağlamıştır.

Bu iki sureden anladım ki, cüzi irademle bütün kötülöklere ancak külli iradenin desteğiyle karşı koyabilmekteyim. Kötü telkinler karşısında gösterdiğim direnç ise, irademi ve Rabb'ime tevekkülümü güçlendirmektedir. Yüce Rabb'ime sığınmakla, hayatın çalkantılı denizinde sakin bir limana ulaşma hissine kavuşabilmekteyim. Bu duygunun her tekrarında vicdanım ve irfanım, Melik'imın ulûhiyetini hayranlıkla ikrar¹³⁹ etmektedir.

Sonuç

Allah, insanı şerefli olarak yaratmış ve daha da değerli hale getirmek için kitap ve peygamberleriyle desteklemiştir. Bu iki kaynaktan süzölen bilgilerin maksadı kavranarak içselleştirildikten sonra değer haline getirilebilmektedir. Nasr sûresi hâriç tamamı Mekke'de nazil olan bu surelerin çağımıza sunduğu değerlere yakından bakıldığında; bunların Allah-kul, kul-kul ve insan-eşya ilişkileri ile yakından ilgili olduğu görölmektedir.

Tek ve benzersiz olan Allah, kemal sıfatlarla muttasıf, eksik sıfatlardan uzaktır. O kullarına Zât'ını; bütün övgölere ve ibadete layık tek varlık olması, evrenin ve ahiretin tek hâkimi bulunmasıyla tanıtmaktadır. Hidayet ve yardım yalnız O'ndan istenebilir. Zât'ı mutlak hakikattir ve daima hakkı desteklemektedir, kutsallarını ve onlara saygılı olanları korumakta ve teyit etmektedir. O; âdildir, merhametlidir, cömerttir, duaları ve tevbeleri kabul edendir. Kullarını; görünür-görünmez, iç ve dış sinsi düşmanlarının şerrinden korumaktadır. Kendisine sığınan ve güvenenlere huzur ve sükûnet bahşetmektedir.

---

138 A'râf, 7/201; Sâd, 38/83; İsrâ, 17/65. "Kul Allah'ı zikredince şeytan(ın etkisi azalır) siner (Taberî, Câmiu'l-Beyân, XXIV, 754); zikirde gafil kalınca ona vesvese verir (Zemahşerî, el-Keşşâf, VI, 469).

139 Her şey ziddıyla bilinir: Hac, 22/31; Nûr, 24/39-40; Zümer, 39/22.

Buna mukabil insan, anılan vasıfları haiz olan Rabb'ine yakini imanla inanmalı ve batılla arasına mesafe koymalıdır. Rabb'inin ismini daima anmalı, O'na derin sevgi-saygı duymalı ve O'nun merhametine sığınmalıdır. O'na ihlâsla kulluk yapmalı ve kurallarına uymalıdır. Hakkın ve doğruluğun yanında olmalı, içine ve işine batıl karıştırmamalıdır. İnsan, iç ve dış dünyasındaki nimetleri tefekkürle ve minnet hissiyle imanını tahkike erdirmelidir. Nankörlük ve vefasızlıktan sakınmalı ve hiçbir zaman ye'se/ümitsizliğe düşmemelidir. Şeytan ve kötü arkadaşın telkinleri ve dünyanın hevesleri onu inkâra, isyana ve gaflete sevk etmemelidir. İhlâsla iman, ibadet ve iyiliğe koşarken, Allah'a tevekkül ve tevbe etmeli ve O'nun yardımını dilemelidir. İbadetler kulluk bilincini derinleştirmekte, hayatın maksadını belirginleştirmekte ve doğru hedefe yönlendirmektedir. Bu yüzden kul, nimete şükürle karşılık vermeli, iman ve ibadetleri ruhunun gıdası görmeli ve bu kaynaktan beslendikçe iki cihan saadetine ereceğini bilmelidir.

Kul, insanlarla olan münasebetlerinde haklara riayet etmelidir. Beşeri ilişkilerinde dürüst, müsamahalı, inananlara iyilik ve esenlik, inkârcılara da hidayet dileyen geniş kalpli olmalıdır. Kötülükte önder olanlar dâhil, bütün insanlığın ıslahı için güzel öğütle, samimiyetle ve engellere aldırmandan çalışmalıdır. Kişisel ve toplumsal sorumluluklarını bilmeli, büyük-küçük iyilikleri çoğaltmakta yarışmalı ve küresel ölçekte zayıfları korumalıdır. İlgili ve sevecen olmalı ve bunu hediyeleşme, ödünç verme gibi vesilelerle yaygınlaştırmalıdır. Ahiretin dünyada kazanıldığı basiretine ulaşmalı, ferdi ve kurumsal olarak iyiliği çoğaltmalı ve gücü yettiğinde kötülüğe engel olmalıdır.

Filler, ebâbil kuşları, kurban edilen hayvanlar, gece ve gündüz, hülâsa bütün âlemler Allah'ın hükmüne boyun eğmiştir. Sayılan bu varlıklar, insanın emrine amade kılınmayı da kabul etmişlerdir. Onların Rabb'ine ve seçtiği halifesine itaat etmeleri, insanoğluna Allah'a imanı, itaati ve teslimiyeti hatırlatmalıdır.

Kaynakça:

Kur'ân-ı Kerîm.

Bayraktar Bayraklı, *Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'ân Tefsiri*, XXI/463, Bayraklı Yayınları, II. Baskı, İstanbul, 2007.

- Cârullah Mahmud b. Ömer ez-Zemahşeri, *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmizi't-Tenzil ve Uyûni'l-Ekâvil fi vücûhi't-Te'vîl*, Tahk. Adil Ahmed vd. Mektebetü'l-Ubeykân, I. Baskı, Riyâd, 1998.
- Celâlü'd-Din es-Suyuti, *ed-Dürrü'l-Mensûr fi't-Tefsiri bi'l-Me'sûr*, Tahk. Abdu'l-Muhsin et-Türki, Merkezü Hicr li'l-Buhûsi ve'd-Dirasati'l-İslâmiyye I. Baskı, Kahire, 2003.
- Ebu Bekir el-Cezâirî, *Eyseru't-Tefâsîr li Kelâmi'l-Aliyyi'l-Kebir*, Mektebetü'l-Ulum ve'l-Hikem, Medine, ts.
- Ebü Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi, *Câmiu'l-Beyân an Te'vîl-i Âyi'l-Kur'ân*, Tahk. Abdullah et-Türki, Merkezü'l-Buhûsi ve'd-Dirasâti'l-Arabîyyeti ve'l-İslâmiyye, I. Baskı, Kâhire, 2001.
- Ebu İshak Ahmed es-Sa'lebî, *el-Keşfu ve'l-Beyân*, Tahk. Muhammed b. Aşûr, I. Baskı, Dâru İhyâi't-Türasi'l-Arabi, Beyrut, 2002.
- Ebu'l-A'lâ Mevdûdi, *Tefhîmu'l-Kur'ân*, Terc. Heyet, İnsan Yayınları, İstanbul, 1996.
- Emin Işık, "Kureyş Suresi Üzerine Bir Tefsir Denemesi", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 3, İstanbul, 1985.
- Ethem Ruhi Fığlalı, "Dârunnedve", *DİA*, İstanbul, 1993.
- Fahreddin er-Râzi, *Mefâtihu'l-Gayb*, Dâru'l-Fikr, 1401/1981.
- Halil b. Ahmed el-Ferâhidî, *Kitabu'l-Ayn*, Thk. Abdulhamid el-Hemdâvi, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2003.
- Hayreddin Karaman ve -dğr-, *Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2007.
- İlhami Günay, "Değerin Kaynağı ve Üretkenliği", *Bakırköy'de Eğitim Dergisi*, Bakırköy İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, sayı: 9, 2011.
- İlhami Günay, *Kur'ân'da Gençlik ve Gençler*, Pınar Yayınları, İstanbul, 2010.
- İmadu'd-Din Ebu'l-Fidâ İsmail İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azim*, Daru'l-Ma'rife, Beyrut, 1988.
- İsmail Hakkı el-Burûsevi, *Tefsiru Rûhi'l-Beyân*, Mektebetü Eser, İstanbul, 1389.
- Konyalı Mehmed Vehbi, *Hülâsatu'l-Beyân fi Tefsiri'l-Kur'ân (Büyük Kur'an Tefsiri)* Üçdal Neşriyat, 4. Baskı, İstanbul, 1969.
- M. Asım Köksal, "Dârulerkâm" *DİA*, İstanbul, 1993.
- Muhammed Ali es-Sâbûni, *Safvetu't-Tefâsîr*, Dâru'l-Hadîs, X. Baskı, Kâhire, ts.
- Muhammed b Ali eş-Şevkânî, *Fethu'l-Kadîr*, Thk. Abdurrahmân Umeyra, Dâru'l-Vefâ, ts.
- Muhammed Ebû Zehre, *Zehratü't-Tefâsîr*, Dâru'l-Fikri'l-Arabi, Trhz.
- Muhammed Fuad Abdu'l-Bâkî, *el-Mu'cemu'l-Müfehres li Elfâzi'l-Kur'ân-i'l-Kerîm*, Dâru'd-Da've, İstanbul, 1986.
- Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'ân Dili*, Eser Neşriyat, İstanbul, Tarihsiz.
- Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi*, Terc. Salih Tuğ, İmaj, Ankara, 2003.

Muhammed Tâhir İbn Âşûr, *Tefsîru't-Tahrîr ve't-Tenvîr*, ed-Dâru't-Tûnisiyyetü li'n-Neşr, Tûnus, 1984.

Mustafa Sîbâî, *es-Siratu'n-Nebeviyye Dürûsun ve İber*, el-Mektebu'l-İslâmî, 8. Baskı, Beyrut, 1985.

Rağîb el-İsfehânî, *el-Müfredât fi Garîbi'l-Kur'ân*, "Samed", Dâru Kahraman, İstanbul, 1986.

Sadık Kılıç, *Kur'ân Dildeki Sonsuz Mucize*, Gelenek Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul, 2003.

Seyyid Kutub, *Fî Zilâli'l-Kur'ân*, Dâru'ş-Şurûk, 32. Baskı, Kahire, 2003.